

FOTO: TEKNÓS MIKLÓS

Irány a másik homokozó

Jávorszky Béla Szilárd

Elektronikai mérnök, üzletember, zenész, népzene gyűjtő, nem utolsósorban mecénás. Készülékeit százak használják, arcát mégis kevesen ismerik, nevét alig hallották. *Lukács József* nagy ívben kerüli a nyilvánosságot. Az a típus, aki sokkalta szívesebben hat, alkot és ábrándozik, minthogy nyilatkozik róla. Meséljenek inkább az elmúlt harminc évben indított vállalkozások. A HomeLab, a 77 Elektronika, a Dension, a Prodosoft, mindegyik magasan jegyzett a honi elektronikai iparban. Meg az általa alapított és finanszírozott Fonó Budai Zeneház, mely az elmúlt tizenhét esztendőben a rétegzene egyik legfontosabb fővárosi menedéke volt.

Se a zene szeretetét, se a műszaki vénát nem a családból hozta – magyar történelem szakos tanárok gyermekeként nőtt fel egy kelenföldi panellakásban. Tinédzserként viszont már a maga barkácsolta távirányítóval indította el szalagos Tesla magnóját, amelynek mikrofonját befőttes gumival rögzítette a Szokol rádió elé, és vett fel rá mindent, ami megértett neki. Zenei eszmélését a gimnáziumi osztálytársaktól számítja, velük mélyedt el a Led Zepelinen és *Frank Zappában*. Az ifiparkos bulikban kemény rockra (Piramis, P. Mobil, Beatrice) bólogatott, görög népzene (Sirtos) csajozott.

Főleg a fizika izgatta, olyannyira, hogy harmadikos gimnazistaként megnyerte az Eötvös-versenyt. Mivel az elektronikát hobbiként tizenhárom éves kora óta művelte, a legkézenfekvőbb útvonalnak a műszaki egyetem tűnt. Szaktanára mégis a fizikusi pályát javasolta. Mondván, az a tudás, amit a vasalapos BME-n a fejébe tömnek, gyorsan avul, ötvenéve úgyszólván újra kell tanulni. Az ELTE TTK-n viszont stabil, hosszú távra érvényes világlátást kap. Szilárd tudományos és szellemi alapokat, amelyre később bátran bármit ráépíthet.

Az egyetemen tolerálták nem odaillő érdeklődését. A végén még diplomát is kapott. Pedig az utolsó években órákra keveset járt, inkább saját vállalkozására és számítástechnikai fejlesztéseire koncentrált. 1982-ben, másodévesen gmk-t alapított, mellyel rövid időn belül a hazai számítástechnika hőskorának egyik pionírja lett.

A korabeli Apple- és Sinclair-mo-dellekre reagáló, mára legendássá nemesedett HomeLab komputere 1980-ban tulajdonképpen egy fogadás eredményeként született meg: leendő (jogszhallgató) felesége megígérte, ha barátja épít neki saját számítógépet, ő megtanul rajta programozni. A gép karácsonyra meglett, a barátó mégsem programozott. Viszont elkészült a HomeLab II, ami Lukács életében radikális fordulatot hozott.

A szocialista gazdaságban a HomeLab valójában egyetlen nyomtatott áramkört jelentett, amit egy rákospartolai családi ház hátsó udvarán gyártott neki fusiban egyik ismerőse. Persze combos hibaszálalékkal. Lukács évekig járt az Eötvös klubba, ahol kedd esténként osztotta a tanácsokat, mérte ki a behozott áramkörök hibás pontjait, élesztgette az ő alaplapjára húzott számítógépeket. Meg égette bele a memóriába az *Endre* öccse által írt BASIC-programot. Hogy aztán a többi alkatrészt mindenki onnan szerezzze be (lopja össze) hozzá, amelyik hazai híradás-technikai gyárból csak tudta. Vagy amellyel esetleg nyugaton élő rokonai segítették ki.

A HomeLabokból becslések szerint mintegy 1500 példány készülhetett, a honi számítástechnika hőskorában egész generáció nőtt fel ezeken. Mégsem hozott átütő sikert. Ezért Lukács 1986-ban 77 Elektronika néven új céget hozott létre, a kor gazdasági lehetőségeinek megfelelő kiszövetkezeti formában. Ekkoriban mutatták be *Demján Sándornak*, aki fantáziát látott az együttműködésben, s anyagilag is be-szállt a vállalkozásba. A nagy tervek-ből végül nem lett semmi sem. Demján

váltott a bankszektorra, a 77 Elektronikának saját lábra kellett állnia. Készítettek csirkekeltező-vezérlőt, próbálkoztak távközlési berendezésekkel, végül a vércukormérő készülékük futott be a piacra.

Lukács életébe közben beütött a dél-amerikai zene. Münchenben járva botlott bele az utcán fújó ecuadori és perui zenészekbe, megtetszett neki a pánsípokból áradó friss, optimista levegő, onnantól kereste az ilyen jellegű lemezeket. Idővel rálelt a magyar Los Andinosra, és attól kezdve rendszeresen lejárt a józsefvárosi klubba. Annak vezetője 1992-ben összekülönbözött a zenészeivel, vitte magával a teljes hangszerparkot és a nevet, a muzikusok meg ott maradtak, ahol a part szakadt. A magánéleti válságba sodródott Lukács úgy vélte, a legjobb, ha az Andok csúcsaira megy meditatálni. Hazafelé hozta magával a szükséges hangszereket. Így született meg a Los Gringos, ennek menedzsera és dobosa lett. Addig járták az országot, zenéltek és árulták a saját kiadású kazettákat, míg összegyűlt annyi pénz, hogy 1995-ben kimehessenek Peruba és Bolíviába. Ahol be kellett látnia, sose fog úgy muzsikálni, ahogy egy bolíviai földműves.

Lukács számára a vércukormérő készülékkel és más orvosi műszerrel szárnyaló 77 Elektronika tette lehetővé, hogy 1995-ben Kelenföldön, a cége szomszédságában egy lepusztult gyártelepen megalapítsa a Fonót. A nonprofit szellemű kulturális központ profilját az indulásnál akusztikus zeneként határozta meg. Amibe a latin-amerikai népzene éppúgy belefért, mint a dzsesz. Meg persze a magyar népzene. Amivel a Fonó nyitásakor, miként ő fogalmazta, még nem volt egy hullámhosszon. A nyitást követően viszont rendszeresen eljárt Erdélybe, hol a Tükrös zenekarral, hol *Kallós Zoltán* vendégeként. S miként előtte a dél-amerikaiba, ugyanúgy menthetetlenül belezúgott a magyar népzenebe.

S hogy miért gondolta úgy, hogy a cégénél keresett tízmillióit ebbe a

nonprofit intézménybe öli bele? Mint nyilatkozta: „Szerettem volna egy helyet, ahol ez a fajta kultúra méltó körülmények között megmutatható. A magam menedzseresével úgy véltém, elég beletenni a megfelelő gazdasági egységeket – büfé, lemezbolt, stúdió, CD-kiadás –, s majd azok haszna biztosítja a Fonó fenntartását. Másrészt úgy gondoltam, azok egy része, akik a polgárosodó Magyarországon elértek valamit, hozám hasonlóan vissza is adnak abból valamit a közösségnek. Hogy nem maradok egyedül ebben a mecénáriában. Miközben ugyanezt gondoltam a közönségről is. Faluhelyen anno a fonót szintén a helyi közösség tartotta el. Azzal, hogy oda járt, oda vitte azt, amit vihetett. Akármilyen kevés is volt az. Ha ma kétszer ennyi ember járna a Fonóba, már nem azon kínlódnánk, hogy mennyi legyen-e a táncmuzika belépő. Szerintem érdeklődő van sok, csak valahogy ül rajtuk a tunyaság. Pedig csak meg kell mozdulni, és ott vár a semmivel nem hasonlítható élmény.”

Lukács József 2001-ben megint úgy érezte, ideje váltani. Hiába szárnyalt a 77 Elektronika, számára túlságosan nagyra nőtt, nagyvállalati attitűdöket vett fel, nem érezte benne jól magát. Ezért – szavaival élve – „ke-

Névjegy

LUKÁCS JÓZSEF

1961-ben született Budapesten. A magyar számítástechnika egyik úttörője. Az 1986-ban alapított 77 Elektronika a digitális orvosi műszerek egyik első hazai fejlesztője és gyártója. A több mint 200 főt foglalkoztató vállalat főként vércukorszintmérőiről híres. A 2001-ben Dension néven létrehozott cége az autóelektronikában az MP3-zenelejátszás egyik pionírja. A honi zenei élet egyik legjelentősebb és legkitartóbb mecénása: az általa 1995-ben alapított Fonó támogatója.

resett magának egy másik homokozót”. Így jött létre az autóelektronikai profilú Dension, mely az indulásnál a DMP3-lejátszóval igyekezett betörni a piacra. Azzal az eszközzel, amely lehetővé teszi, hogy az ember valamennyi zenéje mindig vele lehessen útközben, az autóban. A Dension talán túl korán jött, senki sem értette, hogy a zenének miért kellene merevlemezzel szólnia. Miközben pár évre rá az Apple az iPod-dal, majd az iPhone-nal a sarkából fordította ki a világot.

A sors fintora, hogy a Dension fő terméke végül nem az újszerűséget jelentő lejátszója lett. Hanem az a vezérlő, amit azért fejlesztettek ki, hogy a DMP3-at be tudják kötni az autóba. Ez némi átalakítás után alkalmassá vált az iPhone vezérlésére, s ez az apró kutyú teljesen megváltoztatta a Dension piaci súlyát. Rövid időn belül gyakorlatilag az egész európai autóipar beszállítójává váltak.

A Dension menedzselése viszont Lukácsból túl sok energiát vett ki. Mivel a pénz sosem motiválta, 2006-tól nekiallított megtervezni a visszavonulás útját. Ügyvezető igazgatót vett fel, egyre inkább a háttérbe húzódt. Átköltözött Szlovákiába, egy kis faluba, ahol úgy érezte, mintha hazaérkezett volna. Azóta kétlaki életet él, a hét rövidebb felét Budapesten tölti, a hosszabbikat ott. Így próbálja elkerülni, hogy az üzlet bedarálja.

Két boldog év után azonban beütött a válság, a nagy tervek elhaltak, nem volt mese, vissza kellett térnie az iparba. Miközben folyamatosan benne a kétség: „Sokat gondolkodtam, hogy amit csinálok, az minden látszat ellenére nem jó a világnak. A készülékeimmel azt a fogyasztói társadalmat erősítem, amely garantáltan nem vezet jóra. Ezzel része vagyok az értelmetlen gépezetnek, amely pusztítja a világot. Viszont ehhez értek, ezt tudom jól csinálni, ez ad számomra sikerélményt. Öncél, vagy a felelős gondolkodás? És az a száz család, amely abból él, hogy én reggelente a gépem elé ülök?”